

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Изази суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КРАЉ и ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министарског Савјета, а на основу члана 17. Устава земаљског, овлашћујемо Предсједника Нашег Министарског Савјета, Нашег Министра Иностранних Дјела и заступника Нашег Министра Правде, да у Наше име, читањем овог указа закључи сједнице Народне Скупштине, сазване Нашим указом од 1. јула 1910. у ванредан сазив на дан 6. августа 1910. године.

Предсједник Нашег Министарског Савјета, Наш Министар Иностранних Дјела и заступник Нашег Министра Правде нека изврши овај указ.

Цетиње, 22. августа 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Иностранних Дјела,
Заступник Министра Правде,
Д-р Л. Томаковић с. р.

Министар Војни, Генерал-Ађутант,
Бригадир Житар Мартиновић с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Ј. С. Пламеница с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вуковић с. р.

Министар Просвјете и Цркв. Послова
П. Вучковић с. р.

AN DEN FÜRSTEN VON MONTENEGRO
KÖNIGLICHE HOHEIT
Durchlauchtigster Fürst!

Euere Königliche Hoheit stehen im Begriff, ein doppeltes Jubelfest zu feiern: 50 Jahre sind es in diesem Monat, dass Euere Königliche Hoheit die Regierung Ihres Landes angetreten haben, und im Oktober d. J. wird die gleiche Spanne Zeit verflossen sein, seitdem Sie Ihrer Königlichen Hoheit der Frau Fürstin die Hand zum Ehebunde gereicht haben.

Euere Königliche Hoheit wollen überzeugt sein, dass Ich an dieser Doppelfeier aufrichtigen Antheil nehme und den geplanten Festen den schönsten Verlauf wünsche.

Zurückschauend dürfen Euere Königliche Hoheit mit Befriedigung feststellen, dass Ihrem Lande unter Ihrer Regierung und Führung eine gesegnete Zeit glücklicher Entwicklung nach innen und nach aussen beschieden war. Möge es Euerer Königlichen Hoheit noch lange vergönnt sein, die Geschicke Ihres Landes zu lenken und Sich der Dankbarkeit Ihres treuen, anhänglichen Volkes zu erfreuen.

Auch zu dem seltenen Feste der goldenen Hochzeit bitte ich Euere Königliche Hoheit und Ihre Königliche Hoheit die Frau Fürstin, Meine aufrichtigsten Glückwünsche entgegenzunehmen. Ich wünsche von Herzen, das Sie die Wiederkehr Ihres Hochzeitstages

inmitten Ihres grossen, in Liebe und Verehrung zu Ihnen aufschauenden Familienkreises noch so festlich begehen mögen.

Ich habe Meinen ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister von Pilgrimm-Baltazzi beauftragt, Euere Königlichen Hoheit bei Überreichung dieses Handschreibens die Gefühle, die Mich beseelen, auch noch mündlich zum Ausdruck zu bringen, und Euere Königliche Hoheit aufs neue der vollkommenen Hochachtung zu versichern, mit der Ich verbleibe

Euere Königlichen Hoheit
freundwilliger
WILHELM I. R.

Schloss Wilhelmshöhe,
den 11. August 1910.

КЊАЗУ ЦРНЕ ГОРЕ, КРАЉЕВСКОМ
ВИСОЧАНСТВУ.

ПРЕЈАСНИ КЊАЖЕ!

Ваше Краљевско Височанство намјерно је, да прослави двоструко славе: 50 година су у овом мјесецу, како је Ваше Краљевско Височанство наступило владу Ваше земље, а у октобру о. г. протећи ће исто толико времена, од како сте Њеном Краљевском Височанству Књагињи пружио руку за брачну везу.

Будите увјерени Ваше Краљевско Височанство, да узимам искреног учешћа у овом двоструком слави и да желим најбољи успјех намјераваним свечаностима.

Кад се осврнете на оно што је било, Ваше Краљевско Височанство са задовољством ће опазити, да је Ваша земља под Вашом владом и вођством имала благословено доба сретног развика у унутрашњости и према иностранству.

Дај Боже, да Вашем Краљевском Височанству буде још дуго суђено, да управљате судбином Ваше земље и уживате благодарност Вашег вјерног и оданог народа.

И за ријетко славе Златног Пира молим Ваше Краљевско Височанство и Њено Краљевско Височанство Књагињу, да примите Моја најискренија честитања. Желим од срца, да повратак дана Вашег вјенчања свечано прослављате још често у сред Вашег великог, у љубави и поштовању преданог Вам породичног круга.

Наредио сам Мом изванредном посланику и опуномоћеном министру фон Пилгриму — Балтази, да Вашем Краљевском Височанству при предаји овог Својеручног писма, осјећањима која Ме задахњују, даде израза још и усмено, и да Ваше Краљевско Височанство

поново увјери о потпуном високопоштовању, којим остајем Вашем Краљевском Височанству пријатељски одан

ВИЛХЕЛМ I. R.

Двор Вилхелмское,
11. августа 1910.

TO MY GOOD BROTHER AND COUSIN
THE PRINCE OF MONTENEGRO

Sir My Brother and Cousin,

On the occasion of the 50-th Anniversary of Your Royal Highness' s Accession to the Throne of Montenegro, I have directed Mr. Beaumont, My Chargé d' Affaires at Your Royal Highness's Court, to deliver to You this Letter, and to convey to You My most sincere congratulations and good wishes.

Your Royal Highness is well aware of the lively interest which I take in everything that affects Your personal welfare and the prosperity of the Principality of Montenegro, and I avail Myself of this opportunity to assure You again of My earnest wishes for Your uninterrupted health and happiness and for the long continuance of Your Reign.

I desire at the same time to offer to Your Royal Highness and to Your Illustrions Consort My cordial congratulations and best wishes on the celebration of the 50-th Anniversary of Your Marriage, while I express to You the assurance of the invariable friendship and high esteem with which I am,

Sir My Brother and Cousin,
Your Royal Highness' s

Good Brother and Cousin
GEORGE R. I.

Balmoral,
August 18-th 1910.

МОМ ДОБРОМ БРАТУ И РОЂАКУ
КЊАЗУ ЦРНЕ ГОРЕ

Господине Мој Брате и Рођаче,

Приликом педесетогодишњице ступања на пријесто Црне Горе Вашег Краљевског Височанства, Ја сам наредио г. Бомонту, Моме Отправнику Послова при Двору Вашег Краљевског Височанства, да Вам преда ово писмо, и да Вам поднесе Моја најискренија честитања и добре жеље.

Ваше Краљевско Височанство је потпуно увјерено о живом интересу, којим Ја пратим све оно што се тиче Вашег личног благостања и напретка Књажевине Црне Горе, и Ја се користим овом пригодом, да Вас поново увјерим о мојим најтоплијим жељама за Ваше непрекидно здравље и срећу и за дуготрајну Вашу владавину.

У исто вријеме желим, да поднесем Вашем Краљевском

Височанству и Вашој Узвишеној Супрузи, Моја срдачна честитања и најбоље жеље приликом слава педесетогодишњице Вашег брачног живота.

У толико изјављујем Вам увјерење Мог непромјењљивог пријатељства и високог поштовања, којим остајем

Господине Мој брате и рођаче,

Вашег Краљевског Височанства

Добри Брат и Рођак
БОРЂЕ с. р.

Балморал,
18. Августа 1910.

A SON ALTESSE ROYALE
NICOLAS I-er
PRINCE DE MONTENEGRO

Très Cher et Grand Ami, Il nous est très agréable de saisir l' occasion de la célébration du 50-ème anniversaire de l' avènement au trône de Votre Altesse Royale pour Lui faire parvenir l' expression des souhaits, que Nous formons pour Son bonheur et la prospérité de Son règne. Nous avons, en conséquence, tout spécialement chargé M. de Sercey, Notre Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de présenter à Votre Altesse Royale, Nos sincères félicitations et Nos vœux et Nous saisissons avec plaisir une aussi heureuse occasion pour Vous renouveler, Très-Cher et Grand Ami, les assurances de Notre haute estime et de Notre constante amitié. Ecrit à Rambouillet, le 17. Août 1910.

A. FALLIÈRES, m. p.

Contresigné:
S. Pichon.

ЊЕГОВОМ КРАЉ. ВИСОЧАНСТВУ
НИКОЛИ I.

КЊАЗУ ЦРНЕ ГОРЕ

Премили и Велики Пријатељу, Веома нам је пријатно, да Вам приликом прославе педесетогодишњице ступања на Пријесто Вашег Краљевског Височанства, поднесемо изразе жеља, које гајимо за Вашу срећу и напредак Ваше владавине. Ми смо ушљед тога нарочито опуномоћили г. Серсеја, Нашег Изванредног посланика и опуномоћеног Министра, да поднесе Вашем Краљевском Височанству Наша искрена честитања и Наше жеље, и Ми се радо користимо и овом срећном приликом, да Вам, Премили и Велики Пријатељу, поновимо увјерење Нашег Високог поштовања и Нашег трајног пријатељства. Писано у Рамбује-у, 17 августа 1910. г.

A. ФАЛИЈЕР с. р.

Премапотписан:
С. Пишон.

WILLIAM HOWARD TAFT
PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA
TO HIS MAJESTY
NICOLAS,
KING OF MONTENEGRO.

Great and Good Friend!

I have received through the Minister of the United States to Montenegro the information that at the jubilee in August next, Your Royal Highness will assume the title of King. The Minister has, therefore, been instructed, upon the assumption by Your Majesty of the Royal title and office, to present to Your Majesty this letter in which I offer to you my congratulations upon the occasion and assure you of the friendship of the Government and people of the United States and of their good wishes for the welfare of Your Majesty and the happiness of the people under Your Majesty's dominion.

I trust that your reign will continue to redound to Your Majesty's glory and to the prosperity and happiness of your people, in whose affections may Your Majesty long live.

And I pray God to have Your Majesty in His safe and holy keeping.
Washington, July 12, 1910.

Your Good Friend
Wm. H. TAFT.

By the President:
Huntington Wilson
Acting Secretary of State

ВИЛИЈАМ ХОВАРД ТАФТ
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗНИХ ДРЖАВА АМЕРИКЕ
ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
НИКОЛИ I.
КРАЉУ ЦРНЕ ГОРЕ

Велики и Добри Пријатељу!

Примио сам од Министра Савезних Држава у Црној Гори вијест, да ће Ваше Краљевско Височанство приликом Вашег јубилеја, идућег августа, узети наслов Краља.

На основу тога наређено је Министру, да Вам при примању наслова и Краљевског достојанства од стране Вашег Величанства, преда ово писмо, у којем Вам за ту прилику подносим моја честитања и увјеравам Вас у пријатељство Владе и народа Савезних Држава, као и њихових добрих жеља за срећу Вашег Величанства и за добар напредак народа, који стоји под управом Вашег Величанства.

Ја се надам, да ће ваша владавина продужити, да допринесе слави Вашег Величанства и напретку и доброј срећи Вашег народа, чију љубав Ваше Величанство потпуно ужива.

И ја молим Бога, да Ваше Величанство задржи у здрављу и достојној заштити.

Вашингтон, 12. јула 1910.

Ваш добар пријатељ,
Вм. Х. ТАФТ.

Премапотписан:
Хунтингтон Вилсон
в. д. државног секретара

Свечани дани Црне Горе

У четвртак прије подне стигла је под Бар руска ескадра, да поздраве Барско пристаниште. Ескадра се састоји из четири оклопнице: „Цесаревић“, „Рурик“, „Бога-тир“ и „Адмирал Макаров“, и стоји под заповједништвом г. адмирала Мањковског. С ескадром су се довели и Њихова Имп. Височанства Велики Књаз Николај Николајевић са супругом Великом Књагињом Анастасијом Николајевном и Дјецом Јој из првог брака, Књазом Сергијем Лајхтенбершким и Књагињом Јеленом Лајхтенбершком.

Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић дошао је, да као представник Њ. В. Цара Николе II честита Њ. В. Краљу Господару јубилеј, а са истим задатком дошло је са ескадром и једно изасланство

руског XV стрељачког пука, којем је Њ. В. Краљ шеф.

Кад је ескадра ушла у Барски залив, почели су пуцати топови са њених оклопница, на који су поздрав. одговорили наши топови са Волујице и топовска палба и клицање мрнара са грчке ескадре, која је дан прије дошла под Бар и ту била усидрена, а састојала се из оклопница „Псара“ и „Специја“ и двије торпедњаче.

Међутим су се са Тополице упутили барком пред руску ескадру Њ. Кр. В. Престолонашљедник Краљевић Данило са царско-руским послаником г. Арсенијевим, г. Др. Б. Перазифем и Високим Гостима аташираним официрима: г. г. бриг. И. Ђуровићем, ком. Бефиром и кап. Б. Врбицом. На „Цесаревићу“ дочекан је Њ. Кр. В. Престолонашљедник Данило свирањем црногорске химне, а почасна је чета одавала почаст, и пошто се са Високим Гостима најсрдачније поздравио, обишао је у пратњи Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића, почасну чету. По том је Њ. И. В. Велики Књаз Николај позвао све официре ескадре и у њиховом присуству предао Њ. Кр. В. Престонашљеднику Краљевићу Данилу у име Њ. В. Цара Николе највећи руски орден св. Андрије Првозваног. Громогласно „ура“ настаде на броду, музика ескадре засвира опет црногорску химну, а топовска палба са оклопница оглашаваше на далеко овај свечани тренутак.

Иза тога су се Високи Гости с Њ. Кр. В. Престолонашљедником Данилом и с пратњама одвели баркама до Тополице. На мосту код Тополице поздравио је Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића обласни управитељ г. Н. Татар у име Области срдачном добродошлицом, а кад је на копно ступио, поздравио га је у име Општине Барске председник Општине г. Н. Дебеља. Ту је било и непрегледно мноштво народа, коју Високим Гостима одушевљено клицао, док је музика свирала руску химну, а почасна чета одавала прописане почасте. Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић у пратњи Престолонашљедника Краљевића Данила прегледао је почасну чету и праћен непрекидним народним клицањем улегао је у Двор, гдје је за Високе Гости био служен доручак.

Послије доручка Високи Гости с пратњама крунули су дворским аутомобилима за Цетиње. Цијелим путем од Бара до Вира народ им је у великим масама излазио у сусрет и бурно их поздрављао, а у Бољевићима била им је приређена и трпеза.

На Виру је Високе Гости дочекала топовска палба, а председник Општине г. Л. Станковић поздравио је Узвишеног Царевог Представника говором, на који је Њ. И. В. Велики Књаз топло захвалио.

И Ријека је Високим Гостима била приредила свечан дочек. Топовска палба је и ту огласила Њихов долазак, а сав народ слегао се улицама, куда су имали проћи и чинио им одушевљене овације.

На Цетиње су Високи Гости стигли око 6 сати послје подне. Од уласка у варош до Двора војска је чинила шпалир, а многобројни народ прекрило је улице. Код Двора је била с једне стране почасна чета с војном музиком, а крај ње министар војни г. бриг. М. Мартиновић с официрским кором, а с друге стране били су министри и великодостојници, народни посланици, виши чиновници, новинари и многи отмјени гости.

Долазак Високих Гостију на Цетиње оглашен је пуцањем топова и звоњем звона са свију мјесних цркава. Пред уласком у варош код тријумфалне капије дочекао их је председник Општине г. Ј. Дрље-

вић са општинским одбором и поздравио Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића овим говором:

Ваше Императорско Височанство!

Данас, када Вам, као госту нашега Узвишенога Господара Његова Величанства Краља, цијела Црна Гора у вјечној благодарности и оданости према вјековној заштитници, отвара двери своје љубави, грађани пријестонице Цетиња сматрају се срећнима што имају част поздравити Вас најјачим изразом своје радости: добро нам дошли!

У Вашој мисији, лојалном извршењу моћне воље вазда једнако благонаклоног протектора Црне Горе, великога и славнога словенскога Цара, Црна Гора са усхићењем и поносом гледа како гарантуру своје боље будућности тако и високо одликовање, којим се са највишега и најпозванијег мјеста награђују успјешни резултати полувјековних напора њенога Краља.

Огријешо бих се о своју дужност према грађанима пријестонице када не бих у име њихово нагласио нарочиту радост, што ће овај данашњи доказ ваздашње наклоности вјековне заштитнице, доћи до израза у загрљају Вашег Императорског Височанства са нашим Краљем, у пољупцу Зета и Таста, снажном споју најплеменитих родбинских веза.

Дозволите нам, да са поздравом спојимо и нашу најискренију жељу за срећан боравак Вашег Императорског Величанства у нашој средини.

Хура!

Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић захвалио је топлим ријечима на добродошлицу, па се је иза тога поздравио са командантом дивизије г. бриг. сердаром Ј. Вукотићем, који га је као заповједник у шпалир постројене војске такође ту дочекао и на коњу до Двора допратио. Војска је Великог Књаза бурно поздрављала, а кад је војна музика засвирила руску химну, почасна чета одавала је почаст, а из хиљаде грла разлијегало се одушевљено „Ура“ и „Живи“.

Пред Двором очекивали су долазак Високих Гостију Њихова Величанства Краљ и Краљица са свима члановима Краљевске Породице и Узвишеним Сродницима, и кад се аутомобил пред Двором зауставио, Њ. В. Краљ пошао је у сусрет Њ. И. В. Великом Књазу Николају и с Њим се загрлио и пољубио, па се онда срдачно поздравио и са Њ. И. В. Књагињом Анастасијом и Њеном Узвишеном Дјецом. Тако исто срдачан дочек и поздрав Високих Гостију био је и са Њ. В. Краљицом Миленом, члановима Краљевске Породице и Високим Сродницима.

Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић обишао је у пратњи Краљевој почасну чету, и том приликом био му је представљен министар војни г. бриг. М. Мартиновић, а пред дворским вестибилем представљени су му и остали чланови Краљевске Владе. Пошто је још прегледао дефиловање почасне чете, ушао је у Двор, праћен непрекидно народним бурним поздравима и клицањем.

Исте вечери дошли су на Цетиње и адмирал г. Мањковски са официрима руске ескадре, а сјутра дан око подне дошла је овамо и једна чета руских мрнара са својом музиком на челу. Народ је руске мрнаре свуда, куд су пролазили, праћен бурним клицањем „Ура,“ и „Живјели“.

Високи Гости одсјели су у Краљевом Двору, а њихова пратња, официри и мрнари размјештени су по вароши. У њихову част било

је у четвртак вече освјетљење пријестонице.

— Исте вечери војни министар генерал-ађутант г. бриг. Мартиновић давао је у Гранд Хотелу дине у част официра с грчког бродовља, који су допратили на Цетиње Њ. Кр. В. Престолонашљедника Константина. На дине су били позвани сви наши дивизионери и бригадири, као и команданти дивизија и бригада. При трпези владало је најбоље расположење до касно.

Официрима пак грчким, који су остали са ескадром у Бару, давао је банкет обл. управитељ г. Нико Татар, коме су присуствовали многобројне одличне званице. Банкет је испао врло лијепо и на њем је пало више здравица, које су изазвале велико одушевљење. Лађе грчке биле су електрично освјетљене.

И грчки мрнари били су у опште од народа лијепо предусретани. Више пута су излазили у великом броју у Стари Бар, и били су свуда предмет особите пажње.

У петак су имале почети свечаности, којима би се још јаче манифестовала вјековна руско-црногорска заједница, али ушљед јаке кише оне су биле одложене за сјутра дан.

Тога дана је код г. Евгенијадеса, грчког дипломатског представника, био ручак, на ком су били Њ. Кр. В. грчки Престолонашљедник Константин, Њ. Кр. В. наш Престолонашљедник Краљевић Данило, Њ. Кр. В. Књаз Мирко, Њ. Кр. В. Књаз Петар, војни министар г. генерал-ађутант Мартиновић, заповједник грчке флоте г. Кондуриотис и аташирано особље Високим особама.

У суботу у 11 сати прије подне било је најприје у Дому Краљевске Владе свечано предавање фелдмаршалског жезла, који је донио Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић и у име Њ. В. Цара Николе II имао га предати Њ. В. Краљу Господару као новонаименованом генерал-фелдмаршалу руске војске.

У пространој и лијепо украшеној сали био је намјештен трон за Краља Господара, Узвишену Краљевску Породицу и Високе Гости. Десно је била постројена чета наших војника са музиком и официрским кором, а лијево руски мрнари са својом музиком на челу и официри ескадре, изасланство руског XV стрељачког пука који носи име Њ. В. Краља, и пратње. На челу официра стојао је Њ. Кр. В. Престолонашљедник Данило у руској генералској униформи и Њ. И. В. Велики Књаз Петар Николајевић. Крај трона с једне стране био је дипломатски кор и представници штампе, а с друге стране дворске даме и великодостојници, а при самом улазу у салу чланови Краљевске Владе.

У ходнику, који води к сали, били су официри руске ескадре.

Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић дошао је испред 11 сати са Њ. Кр. В. Престолонашљедником Данилом и Њ. И. В. Великом Књазом Петром Николајевићем. Пошто је прегледао обје чете, стао је на чело руске мрнарице и очекивао долазак Краља Господара, који је са Њ. В. Краљицом Миленом и цијелом Краљевском Породицом, као и са Високим Гостима дошао у 11 сати.

Војска је узела „пред перси“, а Њ. В. Краљ, у руској генералској униформи, обишао је у пратњи Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића, почасне чете. Најприје је прегледао руску чету и поздравио ускликом: „Здравствуйте молодци“, на што су мрнари одговорили са громко „Ура“, а руска музика је засвирила црногорску химну. Долазећи пред црногорску чету, Њ. В. Краљ поздравио је војнике ус-

кликом „Помоз Бог јунаци“, послије чега је наша војна музика засвирала црногорску химну, а бурно је клицање одјекивало кроз пространу салу.

У томе су већ чланови Краљевске Породице били заузели Своја мјеста и Краљ Господар се испео на трон, гдје Му је приступио Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић и са неколико пригодних поздравних ријечи предао Му од имена Њ. В. Цара фелдмаршалски жезал.

У тај час запуцаше топови и зазвониле звона с мјесних цркава, а Њ. В. Краљ, примајући жезал, захвалио се овим ријечима:

Ваше Императорско Височанство, Радосан њимам из Ваших руку жезал фелдмаршала храбре руске војске.

Одличје, које је врхунац војничкога честољубља — то одличје ја држим да није намијењено само Мени, него и Мојијем витезовима Црногорцима. Ја га с њима дијелим, јер смо га заједно заслужили, убрно шлеђујући словенској мисли и традиционалној заједници с Русијом.

Ја и Црногорци са захвалношћу њимам ово царско одличје из Ваших руку у кругу храбрих руских помораца, официра и војника, а у присуству Мојијех великодостојника и одличне дејугације славнога њетнаестог пука, коме имам част бити шеф.

Да живи Цар и Његов Узвишени Дом! Да живи православна Русија и њена храбра војска и мрнарница!

На ове ријечи музика је засвирала руску химну, а силно клицање „Ура“ и „Живио“ нашло је обилна одзива и код непрегледног мноштва народа, који се био окупљо пред Домом Краљевске Владе.

По том је Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић ступио у средину сале и громким гласом ускликнуо: „Генерал-фелдмаршалу руске војске, Његовом Краљевском Величанству Николи I., Краљу Црне Горе, херојској црногорској војсци, Ура!“

Музике засвирале црногорску химну, а одушевљеном народном клицању није било краја.

На то је Краљ Господар подижући у вис фелдмаршалски жезал, који је вас од злата и украшен драгим камењем, ускликнуо: Да живи Њ. И. В. Руски Цар Никола II., Ура! Силно „Ура“ није прекидало, а музике су свирале руску химну.

Иза тога настало је дефиловање почасних чета, којима је заповиједао командант дивизије г. бриг. сердар Ј. Вукотић. Прво је дефиловала пред Њ. В. Краљем руска чета са својом музиком, а затим црногорска чета са својом музиком. У дефиловању узели су учешћа и Њихова Краљ. Височанства Књаз Мирко и Књаз Петар, министар војни г. бриг. Мартиновић и официрски кор.

Послије дефиловања обје чете су изашле, само су у сали остали официри руске ескадре, које је адмирал г. Мањковски предвео Краљу Господару на честитање, а затим и Краљици, док је Њ. И. В. Велики Књаз Николај Николајевић први поднио честитање Њ. В. Краљу Господару, са којим се загрлио и трипут пољубио, и најзад Му пришао руци.

Сви официри ескадре са кадетима упародили су се били и Њ. В. Краљ Господар прошао је кроз њихове редове, изражавајући Своје задовољство на њиховом држању.

Тада је и дипломатски кор поднио своје честитање Њ. В. Краљу Господару, на пошто је поздравио и Њ. В. Краљицу, изашао је.

Из Дома Краљевске Владе пошли су Њихова Величанства Краљ и Краљица са члановима Краљевскога Дома и Узвишеним Гостима,

праћени бурним народним клицањем, до мјеста на коме се имао положити темељ новој саборној цркви, коју у славу Краљевог јубилеја на Цетињу подиже Њ. В. Руски Цар Никола II.

Саборна црква подиће ће се између Биљарде и Дома Краљевске Владе, на мјесту до кога се сада налази италијанска изложба.

Чим су Њихова Величанства Краљ и Краљица са члановима Краљевске Породице и Високим Гостима стигли, настало је водоосвећење, које је извршио Високопреосвештени г. Митрополит Митрофан са Преосвештеним г. Епископом Кирилом и мјесним свештенством.

По свршеном водоосвећењу Њ. В. Краљ Господар сишао је са Узвишеним Синовима и Њ. И. В. Великим Књазом Николајем до камена темеља и пошто га је положио, ускликнуо је: Да живи Руски Цар!, на што су звона зазвониле, топови запуцали, музика засвирала руску химну, а народ и војска клицали.

Кад се Њ. В. Књаз Господар повратио на Своје мјесто, узео је фелдмаршалски жезал у руке, испео се на узвишење и одатије у говору објаснио народу, да је Црна Гора вазда била на срцу великој и моћној нашој заштитници братској Русији и њеним Владоцима, па да ће и Њ. И. В. Руски Цар, заданут том истом жељом, на овом мјесту подићи саборну цркву, поздрављајући Га ускликом: Живио! Свој говор Краљ Господар завршио је ријечима:

„Нека се у овоме храму слави свето име Божје, и нека се у њему никад не угасне кандило наше захвалности Цару православној Русији!“

Музике су одсвирале руску химну, а народном клицању није било краја.

Пошто је било завршено полагање камена темеља, Њ. В. Краљ Господар са Узвишеним Краљевском Породицом и Високим Гостима повратио се у Двор, гдје Му је народ приредио силне овације, као год и Њ. В. Руском Цару.

— Те исте вечери давао је обл. управитељ у Бару г. Н. Татар банкет руским официрима, који су тамо остали. Банкету су присуствовали државни чиновници и отјени грађани, а испао је у сваком погледу изванредно лијепо. За вријеме банкета измијењено је више патриотских здравица, које су изазвале опште одушевљење.

У недјељу била је вечера на „Цесаревићу“, на којој је био обласни управитељ г. Н. Татар са неколико чиновника, а све руске лађе биле су електриком освјетљене и на свакој су били инцијали **Н. I.** са круном. Са лађа су бацане ракете. Наш народ у неколико вапорића обилазио је лађе и клицао: Живио Цар-Живјела Русија! Лука Барска разлијегала се од одушевљеног Ура! И наша су брда била освјетљена, а на Волујици били су инцијали: **Ж. Ц. Н. II.** Опште весеље и одушевљење трајало је до касно у ноћ, а свуда је владао најбољи ред и мир.

И руски мрнари, који су остали са ескадром у Бару, предмет су највеће народне љубави и пажње. Они су ових дана више пута излазили са својих бродова и ишли у Ст. Бар, а народ их је свуда одушевљено предусретао и частио.

У суботу послије подне Њ. Кр. В. Престолонашљедник Константин од Грчке учинио је са Њ. В. Књазом Мирком излет до Крушевца, а у недјељу око 10 сати отпутовао је с Цетиња у Бар, одакле је послије подне са флотом кренуо у Грчку. Пред његов полазак са Цетиња дошла је пред Двор почасна чета с војном музиком, гдје

су већ били окупљени министри и великодостојници, посланици и многобројни народ. Општај Њ. Кр. В. Престолонашљедника Константина са Њ. В. Краљем Господаром као и са свима члановима Краљевске Породице и Високим Гостима био је најсрдчнији, а кад је Високи Путник са Њ. Кр. В. Књазом Мирком сию у аутомобил, топови запуцаше и звона зазвониле, а војна музика свирала је грчку химну, док је почасна чета одавала почасти и народ одушевљено клицао.

У Бар је Високи Путник с Њ. Кр. В. Књазом Мирком и пратњом присио на по сата по подне, и били су дочекани топовском палбом са грчких и руских бродова. На грчкој оклопници био је служен доручак, а кад се је Њ. Кр. В. Мирко послије доручка опростио са Њ. Кр. В. Престолонашљедником Константином и остављао брод, испратио је опет топовском палбом са грчких бродова. Мало иза тога грчка флота кренула је из Бара, поздрављана пуцањом топова са Волујице и са руских бродова, на које је поздраве грчка флота одговарала из својих топова, те се тако топовска грмљавина и клицање мрнара и народа на далеко разлијегало.

У недјељу вече био је у Двору свечан објед у част Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића, на коме су била Њихова Величанства Краљ и Краљица са свима члановима Краљевске Породице, Високи Сродници, царско-руски министар г. Арсенијев с особљем посланства и чланови пратња. За вријеме обједна измијењене су између Њ. В. Краља и Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића срдачне здравице.

Послије обједна био је у Дому Краљевске Владе свечан бал, на који су дошли и Њихова Величанства Краљ и Краљица са Узвишеним Породицом и Високим Сродницима и задржали се до поноћи. Бал је испао у сваком погледу сјајно, а у игранци су највише учествовали и чланови Краљевског Дома, Велики Књажеви и Велике Књагиње, као и сви руски официри. Бал је у најљепшем реду трајао до касно по поноћи.

Јучеру 8 сати изјутра четири свештеника са руске ескадре заједно са нашим свештеницима одслужили су у катедралној цркви свечано молебствије за напредак руске и црногорске војске, а по том помен падшим борцима руским и црногорским у рату, који је у почетку прошлога вијека вођен у Бочи Которској под предвођењем Св. Петра и адмирала Сењавина. Богослужењу су присуствовали Њ. В. Краљ с Њ. И. В. Великим Књазом Николајем Николајевићем, официрски кор руски и црногорски и мноштво народа.

У 9½ сати прије подне била је на Обилића Пољани војна смотра у част Њ. И. В. Великог Књаза Николаја Николајевића. Смотри су присуствовали Њихова Величанства Краљ и Краљица са Њ. И. В. Великим Књазом Николајем Николајевићем и са свима члановима Краљевског Дома и Узвишеним Сродницима. На смотри је била упарађена и чета руских мрнара са адмиралом г. Мањковским и официрима. Долазак Високих особа поздрављен је бурним клицањем „Ура“ и „Живио“ и топовском палбом.

Пошто је Њ. В. Краљ, држећи фелдмаршалски жезал у руци, с Њ. И. В. Великим Књазом Николајем и пратњом обишао фронт цијеле војске, којом је заповиједао командант дивизије г. бриг. сердар Вукотић, а уз наизмјенично свирање црногорске и руске химне и бурно

поздрављање војске, настало је дефиловање, које је одлично извршено, због чега су Њ. В. Краљ и Њ. И. В. Велики Књаз Николај изјавили Своје потпуно признање г. бриг. Вукотићу.

Високи Гости вратили су се са Обилића Пољане, испраћени онако исто свечано, као што су и дочекани.

Послије смотре била је у Војном Стану приређена сјајна закуска у част руских официра, гдје су измијењане најсрдчније здравице руској и црногорској војсци и одушевљење је толико завладало, да су руски официри дигли на руке Њ. Кр. В. Књаза Петра и носили га тако до Двора уз бурно клицање војске и народа.

У подне давао је министар војни г. бриг. М. Мартиновић банкет у „Гранд Хотел“—у у част руских официра, за вријеме којег су поново измијењане одушевљене здравице руској и црногорској војсци и заједници.

У 2½ сата руски официри и мрнари отпутовали су с Цетиња у Бар, испраћени таквим народним одушевљењем, које се само може видјети, али не и описати. Руски официри и мрнари возили су се улицама откривене главе, поздрављајући на све стране окупљени народ, који им је бурно клицао.

Страна штампа о прогласу Црне Горе за краљевину

Још ни један догађај није Европа поздравила тако сложено и са општим одобравањем, као проглас Црне Горе за Краљевину.

Сви су најглавнији европски листови посветили уводне чланке овом важном догађају, из којих доносимо за сад само ове кратке изводе:

„*Новоје Времја*“ вели: Краљевска круна краси сада по својим заслугама тога витешког владоца, одушевљеног њесника свога народа, даровитог дипломату и реформатора твоје земље. Нека би сјај те круне освјетљавао ту по обиму малу, али по духу велику земљу. Сродна Русија братски поздравља нову словенску краљевину. Нека би срећа и успјех исто тако пратили Црну Гору у новој краљевској периоди, као што су је пратили и у сада закљученој књажевској периоди.

У истом броју а иза уводног чланка „*Новоје Времја*“ пише:

„С највећим одобравањем примљена је у свијема руским круговима вјест, да је Црногорска Народна Скупштина приликом јубилеја Свога Господара поднијела Му молбу, да прими Краљевско достојанство. Руски Император подарио је Црногорском Краљу том приликом фелдмаршалски жезал. Краљ Никола био је до сада само шеф XV. стрељачког пука. Ново високо војничко достојанство још ће Га тјешње зближити са руском војском. Послије смрти В. Књаза Михаила Николајевића у руској војсци остао је само један фелдмаршал, генерал-ађутант Д. А. Миљутин. Краљ Никола повећава низ славнијех имена наше војске. За јунака, увјенчаног лаворикама многих побједа, то је заслужена част. Фелдмаршалски жезал у Његовим рукама још ће више учврстити везе, које везују двије сродне земље.“

„*Росија*“ пише: Краљ Никола био за вријеме своје дугогодишње владавине вазда вјеран пријатељ Русије, вазда је благодарно оцјенивао несебичност балканске политике Русије.

„*Свјет*“ пише: Црна Гора, некада скромна област једнога митрополита, по том књажевину, равна је одсад по државном достојанству Енглеској, Италији и Прусској. За то уздицање Црна Гора има да

благодари мудрости свога Вође и великодушности и вјерности свога народа. Она је постала краљевином по сили својих сопствених заслуга.

„Земштина“ пише: НепокOLEбљива вјерност Црне Горе има за Русију особите моралне вриједности. Поменути лист поздравља из свега срца уваженог Краља Николу и његов поносни народ.

„Норддајче Алгем. Цајтунг“ пишу: Књаз Никола, чији проглас за Краља непосредно предстоји, може на тај дан своје почасте, који ће подизањем Црне Горе на степен краљевине постати дан почасте Његове земље, погледати на свој рад као вође једног малог али храброг народа са увјерењем, да је у тешким унутрашњим и спољним приликама очувао Црној Гори не само њену независност и њен међународни положај, него и да је увећао земљу и унаприједио образовање и просвјету у своме народу. Чланак се свршава са жељом, да владоцу Црне Горе буде суђено, да још дуго година ужива плодове свога рада и да поведе земљу мирним путем ка све већем благоданству.

„Дели Телеграф“ донио је ванредан уводни чланак о Краљевини Црној Гори, у којем вели: „Са историјског гледишта Црна Гора потпуно заслужје овај свој авансман. Њено је земљиште малено, али су дјела црногорског народа и истини била краљевска“. По мишљењу пишчевом „пошљедњи догађаји (анексија Босне и Херцеговине и проглас Бугарске за независну краљевину), пореметили су равнотежу „упоредних вриједности“ на Балкану. Та се равнотежа измијенила на штету српског народа, који, упоређиван са другим балканским народима, изгледа, да је изгубио нешто од своје цијене (поставио нешто депримиран). То се сад исправило тиме, што српски народ има двије краљевине на Балкану. Авансовање Црне Горе од књажевине у краљевину сасвим је природна пошљедица пошљедњих промјена на Балкану. Немају право они, који мисле, да то авансовање не може бити од велике практичне важности. „Престиж има своју извјесну вриједност свуда на свијету, а на истоку више но ма гдје. Књаз Никола не представља само извјесну статистику популације и извјесну историју стјеновите територије. Он представља једну велику историјску и народну легенду, а наравно да он води и рачуна о будућим интересима своје династије. Морално он није мање достојан, да постане краљ, но ма који други суверен балкански“.

„Тајмс“ пишу: Мало је држава више заслужило част, што се исказује једном краљу, него ли Никола. Спасоносно је, да у овом материјалистичком времену подсетимо на то, да се најбољи атрибути краљевства не смију тражити у развијању сјаја, моћи и раскоши, него у јакости и постојаном патриотизму мудре владе и у срдочној љубави народа према његову владоцу.

„Морнинг Пост“ доноси чланак, у којем се истичу тежње новог Краља, да поправи прилике у својој земљи. Црна Гора, и ако мала, због свог географског положаја и особина свога народа није, најмања међу факторима балканског проблема, и ако би кад загрозила каква криза, играће по свој прилици врло важну улогу. Нови краљ и његови поданици могу са пуно вјере и наде погледати у будућност.

„Прејорец“ орган бугарске владе странке, посвећује лијепом и срдачном дочеку Краља Фердинанда

на Цетињу чланак, у којему се вели: Нама је драгоцјено пријатељство Црне Горе и ради њезиних моралних резултата. Важност Црне Горе далеко надмашује број њезина становништва; она лежи нарочито у њезином географском положају и родбинским везама њезиног владајућег дома и општој симпатији, што ужива јуначка Црна Гора међу европским државама. Колико Бугарска цијени пријатељство Црне Горе, доказује посјета Краља и Престолонашљедника, као и то, што је Краљу Николи подијелен највиши бугарски орден св. Кирила и Методија. Краљ Никола други је владар после владара велике Русије, који ће носити овај орден. Искрено жељимо, да посјета на Цетињу још више учврсти братске везе, што већ постоје између Црногораца и Бугара.

ГОВОР

Д-ра М. Полита Десанчића

На банкету, који је 17. о. м. приредила Општина вароши Цетиње гостима, г. Д-р М. Полит Десанчић из Новог Сада држао је овај говор:

Поштована господо и драга браћо! Нека ми је допуштено у кратко да одговорим на лијепи поздрав начелника пријестонице јуначке Црне Горе. Поштовани г. Дрљевић баш као да је говорио из мога срца кад је споменуо, шта је Црна Гора била некада, а шта је сад. Педесет је томе година како сам ја био на Цетињу, у Црној Гори; дуге су то године за човјечији кратак живот, врло дуге. 1859. год. био сам кратко вријеме секретар пок. Књаза Данила. Кад кажем Књаза Данила, кажем црногорског јунака; кад кажем јунака, ја кажем: граховску славну битку црногорску, не црногорску него читавог Српства; и кад кажем Књаза Данила, ја кажем мученик српски, јер у најбољем полету његова рада снађе га мученичка смрт.

А ко је продужио, господо, рад пок. Књаза Данила, ко је наставио дјела његова? Онај, који је јуче постао Краљ, Краљ јуначке Црне Горе. (Бурно „Живио“.) Господо и браћо, ја кад сам дошао после 50 година овамо на Цетиње, ја сам био изненађен. Ви ћете рећи, то је претјерано, није господо, ништа претјерано; наравно да Цетиње није оно што су друге пријестонице у Европи, у њему нема грдно великих кућа и др. богатих установа као у разним пријестоницама на западу; али при ономе Цетињу што сам га ја видио прије 50 година, ја вам кажем да се нијесам могао лако разазнати, да нијесам лако ни једну кућу могао познати: Цетиње оно и Цетиње данашње, то је друго, то је један ужасно велики успјех у култури, у цивилизацији — Прије 30—40 година један велики српски државник рекао је: Црна Гора, то није држава, Црна Гора то је војнички логор. Наш нови Краљ Никола, он је доказао да умије одржати тај војнички логор, али да умије створити и државу. („Тако је!“ „Живио!“). Данас Црна Гора има све увјете једне културне државе: има своју управу, своју администрацију, има своје правосуђе, има своје финансије, има своју спољну политику, једном ријечју има све атрибуте једне модерне државе. Кад сам ја био секретар пок. Књаза Данила, гдје су била министарства? А шта је била Црна Гора? Кад сам ја био ђак у Паризу прије 57 година, француске су новине писале: ми знамо да има у свијету једна Црна Гора, али гдје је та Црна Гора, на ком крају свијета, то не знамо. Тако су говорили изобразени Французи. А данас се зна у цијелој Европи и Америци за Црну Гору, Црна је Гора данас постала средиште балканске политике, а њен владалац, Краљ Никола, постао је особа, од које се иште савјет за балканску политику. (Бурно и одушевљено. „Тако је!“ „Живио!“) А зашто се господо, од њега тај савјет иште? Иште се зато што је Он умјело стећи повјерење цијеле Европе. Европа зна да Он неће ништа рђаво учинити, него што год уради, урадиће мудро и паметно по оној српској изреци: Испеница па речи. Он је имао нешто што сам од Њега увијек слушао и што треба свагда да буде задатак владоца. То није оно што се каже: *le roi règne, mais ne gouverne pas*; то је погрешно; владалац мора давати савјета својој влади и своме народу и то је оно што Французи кажу, *cultiver des esprits*. Он мора рећи: ја вам нећу намећати своју вољу, ја сам уставан владар, али ја вам кажем своје мишљење, ви то не морате примити, али сматрам за своју дужност да вас упућујем, да

вам дајем савјета. Данас пита Европа: откуда је то, да једна мала држава као што је Црна Гора — Црна Гора шта је то према великим европским пријестоницама? Ту једва има становника заједно њихово предграђе — па откуда долази то, да та мала Црна Гора игра тако велику улогу у европској политици? Она, господо, игра ту велику улогу зато што Европа гледа данас да ријешити проблем балканског питања. Нови Краљ Црне Горе, Он је проучио читаво Балканско Питање; Он је проучио начин, на који би се могло изићи из тога хаоса, који данас влада над тим Балканом. Прије двије године кад сам био делегат на интерпарламентарној конференцији мира, ја сам рекао њима (а ту је било делегата из цијеле Европе, Америке па и из Јапана): Ми смо се овдје састали да унаприједимо европски мир и цивилизацију; али, господо, ако хоћете да унаприједите европски мир, почните најприје са Балканом, јер ако тамо не унаприједите мир, онда забадава ћете га хтјети унаприједити у читавој Европи. То је она тачка, која је опасна за европски мир и ви можете учинити само тако ако тамо успоставите праву слободу, праву уставност. Али није слобода, није уставност демагогија, није слобода анархија. У томе баш смислу садашњи Краљ Црногорски има конзервативног духа, и то је оно, што Европа уважава. То није онај конзервативни дух, који је противу слободе, противу напретка, него онај, који је у интересу слободе. Зато Европа и уважава Краља Николу, јер има гаранције, да се ништа на Балкану неће учинити, што би било противно интересима Европе. То је оно, за шта Французи имају једну згодну изреку: *conservatisme par le progrès* т. ј. хоћемо нешто да одржимо, али хоћемо да га одржимо у духу напретка. Данас је Црна Гора средиште балканске политике и ја сматрам да је Краљ Никола у неку руку пуномоћник Европе, која хоће за Балкан да учини нешто, и Он је тај, који има да јој каже начин, на који то треба да се постигне, а да не буде великих ратова због тог Балканског Питања.

Он је, дакле, постао савјетник Европе, и отуд ја себи и разјашњавам то, да један књаз овако мале државе, као што је Црна Гора, може постати Краљем, да Црна Гора може постати Краљевином. А што је то? То је признање лијепе, али и мученичке прошлости српског народа; то је признање онога, што је српски народ у средњем вијеку имао културу као ниједан други народ у Европи. Па, за Бога, Срби су имали Душанов законик онда, кад га ни једна друга европска држава, ни Французи, имале нијесу. Ту нашу прошлост уважава Европа тиме што је признала Црну Гору за Краљевину, и књаз Никола, односно данашњи Краљ, постао је депозитар, који је сачувао те традиције, та предања прошлости. — Наш један знаменити српски pjesник, пок. Ненадовић, рекао је: „кад је слобода од српског народа одбјегла, у стене је Црне Горе прибегла“. И то је оно, што читава Европа, читав српски народ, мора признати Црној Гори, да је она умјела одржати и та предања и да је скопчала прошлост са садашњошћу, тако, да данас можемо видјети да је Црна Гора, да је Краљ Никола, средиште балканске политике. И то је моменат, који једнако славимо и који нас је овдје сакупио.

Ја ћу само једну црту рећи о Краљу Николи. Он зна и највеће противности да сједини и да их измири. Све нас Србе из Хрватске и Угарске, Србе и Хрвате, нас је врло пријатно задовољило оно признање Ћесара и Краља, које је управно на Краља Николу да му честита 50-годишњицу владавине. То је тако лијепе, и ми, који смо поданици те велике монархије, врло се радујемо кад видимо да Књаз, односно Краљ, са својим моћним сусједом стоји у доброј хармонији. Ми, који смо поданици монархије, честитамо из свег срца, што је знао тако да удеси да и нама олакша, што је знао своје држање да подеси да се Њему клања један тако моћан владар, јер и ми уживамо највеће поштовање кад видимо да имамо једнога владара, кога читава Европа уважава.

Господо и браћо, ја бих имао још много да кажем да бих вам могао представити важност овога славља, али нећу дуже. Ја наздрављам овдје браћи Црногорцима, не само Црногорцима него и свим свим српским родољубима; ја наздрављам ономе човјеку, који је и јунак и државник и дипломата и велики српски pjesник, и то не само теоријски pjesник као други pjesници, већ pjesник, који има полета и у политици. Ја, кад сам јуче слушао Његов говор, ја сам био усхићен, кад је казао: ја сам стар, ја имам бора, али моје је срце млађано кад говорим народу српском, кад осјећам онако као што он осјећа.

Ја, налазећи се у главној вароши Црне Горе, захваљујем се и мислим да ћу погодити мисли свију нас, који смо овдје као гости дошли из далеких крајева и нијесмо жалили труда — ја као старац од близу 80 година нијесам пожалио труда да присуствујем овој светковини — ја захваљујем г. Дрљевићу на онако лијепом изразу, јер он је погодио мисли наше кад је казао оно, што смо чули, и ја мислим да је то нашло одзива код свих гостију. Ја му за то захваљујем и молим га да прими захвалност од свију нас гостију са стране.

Кажите вашем Господару, новом Краљу Црне Горе, да је топла жеља свију нас, да нам још дуго поживи на радост и понос и Црне Горе и Српства и све цивилизоване и просвјешћене Европе.

Бурно и дуготрајно „Живио“ поздравило је сједог говорника.

Одзив српске штампе о прогласу Краљевине

„Српска Застава“ доноси овај чланак: „Црна Гора, поносито стене, „Српске круне, ти драго камење!“
Бранко Радичевић.

„У свечаној својој сједници, прогласиће сјутра, на Велику Госпојину, Народна Скупштина на Цетињу, досадашњу Књажевину Црну Гору, Краљевином.

О педесетогодишњици владавине свога Кнеза Николе I. витезови Црне Горе, хоће достојно да му се одуже стављајући му на главу краљевски вијенац, који је Он и заслужио.

Кад је Црна Гора била слободна држава на Балкану онда још није било независне Србије, Грчке, Румуније и Бугарске. Пуних пет стотина година она је била страшно логориште одлучних бораца за слободу српског народа. Свака стопа њена напона је крвљу рањеника, из љутих бојева с Турцима.

Црна Гора је Шпарта српског племена, зато су је славили сви зајочници српске слободе, сви јунаци и pjesници српски, све идеалисте, који су за завјетну мисао српску били увијек готови да заложу своју главу.

И онда је сасвим оправдано што су Црну Гору пратиле симпатије свега Српства. Борба коју је она водила вијековима с тако силним и великим непријатељем, као што је турска империја, изазива дивљење, јер то бјеше надчовјечанска, дивовска борба, коју је свако морао респектовати.

Па ипак је ова мала слободна српска државица била у ширем свијету слабо позната. За Црну Гору шири се свијет више заинтересовао тек од оног времена кад је њом почео да влада данашњи јубилар Кнез Никола.

С педесетогодишњом владавином Његовом везан је један период живота свега српског народа. У том периоду су на листовима српске историје записани многи крупни и свијетли догађаји, везани за име Кнеза Николе. Те крупне догађаје не може отпирити хучан вихор пакосних плетак; они се у историји српског народа не могу ни збрисати, јер их је Клио дубоко урезала. И јубилар се може поносити дјелима што их је за педесет година оставио за собом.

Послије убиства Кнеза Данила у Котору 1. августа 1860. године, дошао је на пријесто Црне Горе синовид Данилов, син храброг војводе Мирка, Никола I., као деветнаестогодишњи младић, који тек што је завршио своје школовање у Паризу. Послије таквог државног удара, млади би се Никола једва могао и одржати без јаке потпоре свога оца, војводе Мирка. Његов ауторитет је вратио мир у земљи, но само за кратко вријеме, јер је Црна Гора већ 1863. морала загазити у рат с Турцима због устанка војводе Луке Вукаловића у Херцеговини.

Поред свег јунаштва, можда би Црна Гора у том страшном рату изгубила своју независност да је велике силе нијесу узеле у заштиту. Па ипак је тај страшни рат дигао углед младом Кнезу Николи, јер је он тада постао један од носилаца завјетне мисли српске.

Његова pjesма: „Онам, онамо, за брда она“ поста марсељанка српске омладине, коју је пјевала у свим крајевима Српства, осјећајући с њим заједно, да ће Српство постатни сретно тек онда, кад буде онако, како је он pjesму завршио:

„Онамо покој наћи ћу души

Кад Србин више не буде роб“.

Кнез Никола је неоспорно тако осјећао, јер се за ослобођење Српства сав залажио. На томе је радио и мачем и пером, и ријечју и дјелом. Он се поносио пријатељством Кнеза Михаила. А главна акција његова у том погледу пада у г. 1875. Устанак херцеговачки се у главном наслањао на Црну Гору и може се рећи да је већ тада Црна Гора била у рату с Турском. На Видов-дан 1876. године, и Србија и Црна Гора, и Кнез Милан и Кнез Никола огласише, по претходном споразуму, рат за Ослобођење и Независност.

ДОДАТАК СЉЕДУЈЕ.

У том крвавом рату истакао се Кнез Никола као војсковођа прво на Вучијем Долу, а после су долазиле побједи за побједом све до Санстефанског мира 1878. године, када су и заморени борци црногорски могли да се одморе на својим огњиштима.

За толико пожртвовање и после толиких славних побједи, дошло је разочарење, јер је Берлински конгрес слабо водио рачуна о жртвама које је поднио српски народ из Србије и Црне Горе за ослобођење своје браће.

Руси су ослободили Бугаре, али је конгрес од Срба отео Босну и Херцеговину и дао је Аустро-Угарској, под изговором да у њој створи ред и поврати мир.

Тешко је забољела окупација Ерцег Босне цио народ српски и Кнез Никола се од тада баио сав на рад око културног и економског унапређења свога народа, никад не заборављајући главни задатак свог и свога народа, који је, ратовима с Турцима тек у неколико био остварен. У земљи сиромашној и ратовима потпуно исцрпљеној, то је било врло тешко, али је његовим напорима и ту постигнут знатан успјех. Имајући увијек пред очима српску заветну националну мисао, Он је сву пажњу своју обратио наоружању и спреми црногорске војске. И ту је постигао све што је желио. Црногорска је војска данас снадбјевена и спремна као ма која друга војска у модерним државама европским.

С тога је Црна Гора потпуно заслужила ово ново славље, које са њом дубоко осјећа цио српски народ. И с тога и ми, искрено и радосно учествујемо у тој прослави, сјајноме знамењу јуначке прошлости и витешких магдана, дичних Црногораца и њиховог Господара, са уздањем да ће нови Краљ и нова Краљевина ићи упоредо и сложено са Србијом ка остварењу оног великог и светог задатка који је историја завјештала а будућност резервисала и Србији и Црној Гори!“

„Београдске Новине“ пишу:

Данас се на Цетињу, у пријестоници братске нам и јуначке Црне Горе, отпочиње низ свечаности, којима наша драга браћа Црногорци прослављају сјајни период своје историје за пошљедних педесет година, а њихов витешки и мудри владалац педесетогодишњицу од ступања својега на пријесто Црне Горе, и од ступања у срећни и Богом благословени брак са драгом и вјерном му сапутницом живота племенитом Књегињом Миленом, која је, кроз тај дуги низ година, као вјеран друг, олакшавала тешко бреме владалачке дужности својему мужу и Господару, и била права мати својему народу.

Педесет година живота, то је просјечно узевши вријеме, које је кадро, да испуни цио један човјечији вијек. Одржање на пријестолу сироте и мале Црне Горе, — јединствен примјер у нашој историји, — кроз тако дуги низ година, посред свих оних силних олуја, које су се у току времена од пола вијека витале око онога оробовскога гњијезда, — то је већ само обром знак особите божје милости, која се излила над Црном Гором у облику успјеха, које је постигла педесетогодишња мјдра и родољубива владавина Књаза Николе. Од мале, племенске државице, која би се једва могла и назвати државом, Књаз Никола створио је прву, модерну државу, *три љута већу њо њоростру* од оне, коју је био примио, када је дошао на пријесто. У сиротој малој држави својој Књаз Никола подигао је школе и цркве, ваљане друмове, жељезницу, која има да буде пионер економскога напретка његове државе, уредио администрацију и правосудје, и најпослије, да би народ спремио за још лепшу будућност и упознао га са пословима око управљања државом, дао је народу Устав, слободу штампе, слободу збора и договора, једном ријечју, по својој вољи и иницијативи дао је својем народу све погодбе, потребне за његово даље развијање и напредовање.

И Црна Гора и Црногорци, и њихов мудри и родољубиви владалац одиста имају шта прослављати. На заранку своје владавине Књаз Никола и Црногорци могу се с пуним поносом осврнути на свој заједнички рад за минулих педесет година.

То је вријеме, у коме се подизала и стварала *црногорска краљевина*.

Велики благослов Промисла над владалачком кућом Петровића нарочито се показује у ономе здравом гранању стабла породичног, оличеном у дичном подмлатку његовом. Први плодови Богом благословенога брака између Књаза Николе и Књагиње Милене, у женској дјечи, и ако су небеском радом испуњавали срца великих супружника, тешком бригом за будућност испуњавали су душу владача јуначке Црне Горе. Тек када се родио Књаз Нашљедник пријестолола Данило, срећа црногорског владалачког пара била је потпуна, јер је у мушкоме изданку куће Петровића гледао вољу Промисла, да кућа Петровића на пријестолу

Црне Горе пројуди тећи нове заслуге за народ и државу. По милости Промисла женски подмладак у кући Петровића обасјао је владалачку кућу Црне Горе новим радостима, новим сјајем, а Црну Гору задужно тиме, што јој је прибавио велике и моћне пријатеље. У осталим мушким члановима своје владалачке куће Црна Гора има чврсте стубове својега пријестолола и достојне представнике Дома, који је, у испуњавању великих дужности према отаџбини, кршним Црногорцима, освјетљавао путеве ка бољој будућности и слави.

Проглашење Црне Горе за Краљевину, то је нова, величанствена зграда, коју је подигло витешко пожртвовање и родољубиво самопрегорјевање јуначких Црногораца под руковођењем њихова мудра и родољубива Владаоца. Подизање те нове српске државне грађевине најусрдније и из дубине своје српске душе поздрављамо, увјерени, да ће нова краљевина, у сестринскоме загрљају са старијом сестром Србијом, са више снаге и родољубива полета, свесрдно наставити рад на светој српској мисли. У то име најусрдније братско поздравље и најискреније српска честитана упућујемо драгој нам браћи Црногорцима, кличући:

Живио Краљ Никола I!

Живио Његов витешки Дом!

Живјела и срећна и напредна била млада црногорска краљевина!

Живјели храбри и честити Црногорци!

Живио васколики народ српски!

„Вечерње Новости“ у уводном чланку пишу између осталог:

На данашњи дан, петнаестог августа, прогласила се Црна Гора Краљевином, а Књаз Никола „милошћу Божијом благовјерним“ Краљем Црне Горе. Нема сумње, велики историјски чин у животу српскога народа. Пређе смо имали двије књажевине, а сад двије краљевине. Као што српски народ ништа губио није кад су постојале двије књажевине, тако сад ништа не штетује што има двије краљевине.

Црна Гора, једном као самостална држава већ ту, није могла не напредовати. Није се могла загећи на једној тачки па ту зачамити. Ко не напредује не застаје, него иде натраг, а један јуначки народ то није могао чинити.

Замислимо да је Црна Гора осудила сама себе на смрт и да је данас нема, упитајмо се како би стојало за српским народом на ономе крају, на српском приморју? Угулио би се огањ српске слободе онога краја и народ би клонуо духом. Далеко од Србије да је очара и кријепи, а близак западу и свима несрпским пропагандама, он би клонуо духом и предао би се својој судбини.

Само то па је доста да докаже, да је једна Црна Гора српскоме народу нужна, а кад је потребна, нужно је и да напредује, да буде што јача и што угледнија.

А што се тиче српскога уједињења, то може доћи на ред тек после ослобођења. Најприје српско племе ваља ослободити а за ту задаћу Црна Гора сама, и Србија без Црне Горе, слабе су. Потребно је да обе државе постоје и да напредују и потребно је — то диктује здрава и разумна политика — да буду једна душа у два тијела — у свему сложне и братском љубављу везане.

Не бојмо се за уједињење. Кад ослободимо своје племе, уједињење ће доћи природним развојем. Ослобођење је теже од уједињења, зато је потребна слога међу српским државама, зато је потребно да и једна и друга буду што угледније и моћније. Ко у успјеху једне гледа штету по другу државу, тога можемо са правом назвати апостолом српске пропасти. Тај не зна шта говори, не зна шта ради; то није политичар.

А уједињење, тамо некада, извршиће она династија, која буде популарнија мудрија и заслужнија за српски народ. Народ ће о томе пресудити.

Тако схватамо ми ствар. И схватајући тако, ми се данашњем чину проглашења Црне Горе, из свега срца радујемо. Ми браћи у Црној Гори раздраганим срцем честитамо. Њихов празник је данас и наш празник. Ми честитамо и новоме Краљу српском Николи I. Педесет година мудре владавине потпуно су заслужиле краљевску круну.

Нека му је та круна сретна, нека Црна Гора као Краљевина и од сада буде Српству то што је до сад била!

Идила из вилинског свијета

„*Naše Jedinstvo*“ у Спљету донијело је поводом прогласа Црне Горе за Краљевину под горњим насловом ову лијепу пјесму:

15. августа

У цик зоре бједолике дјеве, младе, красне Хрватице виле састале се наврх Биокова око цркве светитеља Јурја.

С листа росом умивале лице, златне косе на завојке свјите распустиле низ замена гојна, окитиле мирисавим цвијећем; а црвену дјевојачку капу овјенчале зимзеленом красним, украсиле смиљем и ковиљем; по танахном бијелому руху у витком утегле се пасу на зоркове тробојном тканицом. У рукама им кита меслићена. Винуше се небу у висине, и ето их на врлетни Ловћен поред цркве божјег угодника, и вилинског рајна миљеника светог Петра, Црне Горе дике, у походе својим посестримам, милокрвним Србијанкам вилам, у походе а на радовање што им данас Господару китни славу слави свог владања сретна. Кад се секе изгрлиле лијепе, поведоше коло наоколо, запјеваше пјесму радованку, пријеваше Николици Књазу. Нетом жарко са истока сунце просу прве по Ловћену зраке, Србијанка колом окренула, окренула пак га оставила, на лијеву се поднимала руку, десном куми прео Горе Црне: „Погледајте ова кршна брда стопут крвљу орошена врућом за Крст часни и слободу златну; погледајте поља и долине стопут костим посијане светим при обрани дома и огњишта при обрани рза и образа; послушајте како одјекују Господара свог именом славним. То је стасом заметица зорна, лав на срцу а на дјелу пчела. Лијена душа соја јуначкога, поштен владар, добар као душа, на рану га привити га моћо. И душману зна милостив бити. издајцу с, очију му мичи. Има стога, посестрима драге, што су златним уписане словим, да потомци вјеком повиедају, како значај и врлина душе, кад их жари отаџбине љубав све пребрди јаде и невоље, и до свога довине се циља. Тим је жаром племенита душа Књаз Николе обузета била, и тежила за народним бољком кроз све сплетке људског ништавила, кроз жугање несрећених глава, виоглавост неких смушењака. Кроз педесет данас годинница, — голем размак у људскоме вијеку — он је вјешто на кормилу стао и државног равну бића лађом, озвитлану да на мору не би занјела ју вихорина бијесна. Снажном руком, докучитом главом он јој био весло и кормило, он јој био и раме и глава, која крају привест ју је знала кроз валове узбурканих страсти, да му не би о клисуре горде, да му не би о гребене скрите разбила се или пострадала. Кад држави размако мејаше, није стао прекрштених руку, већ сегнуо што му снага лаје, да уреди вјерске одношаје својих нових подајника вјерних на темељу једнакости правне; да државни преустрои живот на подлози вјека и напретка; да просвјетом подигне у седло свој васколик даровити народ, да му не би другим изостао, при утрци умнога развића. Вјера народ од пропасти чува, а државни уређени живот отвара му благаостања врата; просвјетом се на видјело ступа. Она к тому завађену браћу туђим сплеткам и приликај силном онет свест ће у наручје братско, јер их стече крвца и землица. Све ће кривље у заборав поћи, само ће се спомињати људи, што су браћу на склад позивали. Међу првим врстан Господару Црне Горе, тврђе вјековите, кога никад занјела није гадна злоба, пакосна ненавист. Он проникнут живом вјером вазда у начела слоге у љубави у начела човјечности врле без престанка пелио је сваком, да свеђерно пред очима држи, како слога и уз воду плива. Глете, сеје, сва је Гора Црна око Књаза са на длану срцем, а могући свијета владари заносном му славу радују се.“

Кад замукну све у једно грло запојаше из пунијех груди: Слава Теби дико и поносу Црне Горе и славјанског свијета! На Круну Ти вазда сјао сунце! У Тебе се млади огледали, Као зора у сунашце жарко! На здравље ти ово славље било!

Хрват.

Отварање италијанске изложбе

Приликом отварања италијанске изложбе 17. о. мј. на Цетињу, предсједник изложбеног одбора г. Виталини поздрављивао је Њихова Величанства Краља Никола и Краљицу Милену овим говором:

Величанство!
Узвишна Краљице!
Краљевска Височанства, Књажеви и Књагиње,
Госјодо Министри, госјође и госјодо!

Педесетогодишњицу владања Његовог Величанства Николе I. и цијеле куће Петровића—Његоша, поздрављивао с великом радосношћу не само словенски народи, који у Њему поштују највећег патриоту српског народа, који је знао водити вазда своју војску на бојна поља побједи и славе, већ и наша Италија, у којој су успјеси великог јунаштва црногорског били вазда праћени њезном љубављу и задовољством, као што сте и ви, јуначки синови Црне Горе, радовали се славним биткама нашег великога Краља Виктора Емануела II. и неумрлог Ђузена Гарибалдија.

Због тога смо дошли на мисао и ја и сви, који симпатишу овоме народу и Узвишеном Оцу наше љубљене Краљице Јелене, сјајне звијезде италијанске круне, племените херојиње у болу и жалости свога народа, да се не може пријећи преко овога важног историјског часа, а да културни и слободни Рим као тумач осјећаја цијеле Италије, не учествује у овом слављу, у славу Вашем Господару, у славу Узвишене Краљице, коју толико љубите и за коју кажете да је Ваша најсретнија саветница а и Ваших поданика, и да не поднесе срдачан израз поштовања, који ће у исто доба бити доказ братства једног народа, који, са поносом говорим, држи се и слиједи исте Ваше идеале.

Одбор, коме ја председавам, узео је иницијативу да изнесе практични рад заједнички двама народима, које Јадранско море спаја, у једној изложби италијанских производа, који могу бити од користи Црној Гори.

Наш циљ је поврх свега, да уз радости које Вас окружавају, припомогнемо што већем зближењу италијанских радника и нашег народа, који ће у узајамним производима земље и индустрије наћи најсигурније средство за развитак њихове радности и њихове симпатије, које иду за тим, да се учврсте везе узајамне љубави.

Овој изложби, отпочетој прије кратког времена и то с тешкоћама, није намјера, да овдје покаже све оно што наша земља може изнијети пред Европу, да покаже напредак, који је наша земља постигла у земљодјелству, индустрији и у вјештини за вријеме ових педесет година од свога ослобођења. Ми молимо Ваше Величанство, Вашу Владу, да сматрају ову изложбу као добар почетак узајамне помоћи, као доказ симпатије и пријатељства међу Италијанцима и Црногорцима.

Нека дозволи дакле Ваше Величанство да ја, отварајући ову изложбу италијанских производа, најсрдачније пожелим, да ово племенито предузеће донесе обилних плодова и буде окруњено оним успјехом, који сви очекујемо и коме је највише допринијела висока заштита Вашег Величанства, Узвишених Књажева и Црногорске Владе.

Ова заштита је доказала још једном, да овдје у престоници јаке Црне Горе, колијевци славне Династије Петровића, светишту слободе и независности, чврстој тврђави, у којој се увијек вијала слободна ваша славна застава, брани се и потпомаже свако високо предузеће и сваки културни напредак.

Величанства,
Узвишени Књажеви,
Госјодо Министри!

Сретан сам, што могу с вашим дозволем и под Вашим високим окриљем прогласити отвореном изложбу италијанске умјетности, индустрије и пољопривреде.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Највише помиловање. Његово Величанство Краљ Господар благоизволио је помиловати од даљег издржавања казне шљедеће осуђенике:

Митра Ђуровића, Мијата Ђулафића, Милисаву Љепаву, Крста Миловића, Спасоја Пилетића, Андрију Пантовића, Блажа Радифковића, Гаврила Церовића, Ђорђију Контића, Акима Даковића, Сава Даковића, Стевана Рајковића, Јована Вукотића, Родоја Селића, Баја Селића, Божину Селића, Ђока Ђосовића, Јагоша Бајовића, Пера

Правиловића, Вулету Ђетковића, Радоја Ђетковића, Јанка Љумовића, Павића Радуловића, Николу Борозана, Љуш Колу, Душана Церковића, Лаза Вучковића, Петра Благојевића, Тодора Шћепановића, Андрију Вушуровића, Машу И. Марковић, Верушу Шуковић, Радушу Радоњић, Стану Вујовић, Стану М. Лалевић, Мирка Даковића, Новицу Ракочевућа, Илију Мијушковића, Пунишу Драговића, Николу Јочића, Милоша Петровића и Милића Петровића из Куча, Милуна Матовића, из Слатине, Велишу Павићевића, Ђорђију Радоњића, Војина Радоњића, Радосава Радоњића, Божа Радоњића и Милутина Матовића, сви из Куча; Ђорђију Белојевића, из Братоножића, Вукића Масловарића и Богдана Мартиновића из Васојевића.

Тако исто благоизволио је помиловати све велеиздајнике-емигранте, осим Тодора Божовића, Јована Ђоновића, Николе Митровића и Сима Шобајића.

Њ. В. Краљ Господар благоизволио је снизити казну овим осуђеницима:

Михаилу Мартиновићу са 14 година на 10 година; Јошу Јанковићу са 12 година на 6 година; Марку Марковићу са 6 година на 3 године; Михаилу Љумовићу са 20 година на 15 година; Спасоју Гарчевићу са 5 година на 3 године; Михаилу Гарчевићу са 5 година на 3 године; Стани Перуновић са 15 година на 10 година, и Мари Павовић са вјечите робије на 20 година.

Висока одликовања. Њ. В. бугарски Краљ Фердинанд одликовао је: министра предсједника г. Томиновића *првим* степеном реда *Св. Александра*; министра војног генерал-ађутанта г. Мартиновића, дивизионера војводу Михајла Вучинића, команданта дивизије сердара Јанка Вукотића, и бригадира Блажа Бошковића *првим степеном реда „за војне заслуге“*; команданта дивизије Милутина Николића и бригадира сердара Кусовца *другим степеном реда „за војне заслуге“*.

Њ. В. Краљ Виктор Емануел одликовао је: министра предсједника г. Томановића *првим* степеном реда *Св. Мауриција и Лазара*; војног министра г. Мартиновића, министра унут. дјела г. Пламенаца, предсједника Народне Скупштине г. Марка Ђукановића, команданта дивизије сердара Јанка Вукотића и команданта дивизије г. Ива Ђуровића, *првим* степеном реда *Италијанске круне*; бригадира сердара Кусовца *другим* степеном истога реда.

Остала одликовања донијећемо у идућем броју.

Објед у част народних посланика. Јучер у подне имали су сви народни посланици част, да буду позвани на објед у Двор Њ. В. Краља. Са посланицима био је за трпезом Њ. В. Краљ, који је у часу кад је шампањско служено, подигао здравицу народним посланицима, захваљујући им на њиховом опште корисном и патриотском раду. Предсједник Народне Скупштине г. Марко Ђукановић захвалио је у име посланика и наздравио Њиховим Величанствима Краљу и Краљици, Њ. Кр. В. Престолонаследнику Краљевићу Данилу и осталим члановима Краљевског Дома. Обје здравнице пропраћене су дуготрајним одушевљеним клицањем. Дајући израза Своме задовољству над скупштинским радом, Њ. В. Краљ благоизволио је том приликом одликовати нар. посланике разним степенима Данилова ордена. Народни посланици, одушевљени овим Високим признањем, најтоплије су Његовом Величанству благодарили.

ПОЗИВ

Којим се позива Мара кћер Саве Обренова Луковца из Горње Мораче, која је прије (2) двије године отишла у Турску, да у року од (2) два мјесеца, рачунајући од првог уврштења овог позива у „Гласу Црногорца“, лично престане овој Консistorији, ради коначног ријешења бракоразводног спора са њеним мужем Радисавом Шћепановићем из Роваца.

Не пријавили се речена Мара у одређеном јој овим позивом вријеме, ради реда поставиће јој се бранитељ, који ће је у овом спору заступати, те ће се и у њеном осутву коначно ријешење донијети.

Број 977. А. 1906—1. Из Консistorије Никшићке, 27. јула 1910. год. Никшић, 2,3

Статистички преглед рада у Књ. Обласном Суду у Колашину ЗА 1908. ГОДИНУ

I.

КОД КАПЕТАНСКИХ СУДОВА

ПАРНИЦА	Свега	РИЈЕШЕНО:			Остало неријешено
		Пресудом		Поравњањем	
		Задовољило се	Апелирало		
Код капетана и Општинског суда	2.540	1.351	273	209	707

II.

КОД ОБЛАСНОГ СУДА У КОЛАШИНУ

ПАРНИЦЕ	Број парница	РИЈЕШЕНО:			Остало неријешено	ВЕЛИКИ СУД, ПРЕСУДЕ ОБЛАСНОГ СУДА			
		Пресудом		Поравњањем		Одобрио	Одобрио с измјенама	Измјенио	Нерјешено
		Задовољило се	Апелирало						
I. Грађанске	512	253	53	55	151	4	3	1	45
II. Кривичне	157	44	23	13	77	—	2	2	19
III. Административне	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Свега	669	297	76	68	228	4	5	3	64

Број 6.250. Из Канцеларије Статистичког Одсјека Књ. Министарства Унутрашњих Дјела. Цетиње, 22. Јула 1910. год.

Статистички преглед рада у Књ. Обласном Суду у Никшићу ЗА 1908. ГОДИНУ.

I.

КОД КАПЕТАНСКИХ СУДОВА

ПАРНИЦА	Свега	РИЈЕШЕНО			Остало неријешено
		Пресудом		Поравњањем	
		Задовољило се	Апелирало		
Код капетана и Општинског суда	2.473	958	330	704	481

II.

КОД ОБЛАСНОГ СУДА У НИКШИЋУ

ПАРНИЦЕ	Број парница	РИЈЕШЕНО:			Остало неријешено	ВЕЛИКИ СУД, ПРЕСУДЕ ОБЛАСНОГ СУДА			
		Пресудом		Поравњањем		Одобрио	Одобрио с измјеном	Измјенио	Нерјешено
		Задовољило се	Апелирало						
I. Грађанске	692	410	51	80	151	1	1	—	49
II. Кривичне	107	60	12	—	35	—	1	—	11
III. Административне	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Свега	799	470	63	80	166	1	2	—	60

Број 6251. Из Канцеларије Статистичког Одсјека Књ. Министарства Унутрашњих Дјела. Цетиње, 23. Јула 1910. год.

Статистика Сеоских Општина у Цр. Гори

СА ГЛАВНИМ КМЕТОВИМА ЗА 1909. ГОД.

Г. Морачко-Васојевићка Област

Редни број	КАПЕТАНИЈЕ:	Број	
		Општина	Председн. (гл. кметова)
1	Горњо-Морачка	12	12
2	Доњо-Морачка	13	13
3	Ровачка	8	8
4	Колашинска	9	9
5	Липовска	5	5
6	Пољска	8	8
7	Леворечка	8	8
8	Краљска	10	10
9	Андријевичка	6	6
10	Полимска	7	7
11	Величка	6	6
12	Шекуларско-Трепачка	6	6
	Свега:	98	98

Број 6.397. Из Канцеларије Статистичког Одсјека Књ. Министарства Унутрашњих Дјела. Цетиње, 26. Јуна 1910. год.

Статистика Сеоских Општина у Цр. Гори

СА ГЛАВНИМ КМЕТОВИМА ЗА 1909. ГОД.

А. Катунско-Ријечка Област

Редни број	КАПЕТАНИЈЕ:	Број	
		Општина	Председн. (гл. кметова)
1	Цетињска	5	5
2	Његушка	10	10
3	Цуцко Ђеклићска	8	8
4	Чевско-Бјеличка	10	10
5	Граховска	6	6
6	Рудинска	6	6
7	Пјешивачка	8	8
8	Команско-Загарачка	9	6
9	Цеклинско Добрска	8	8
10	Доњо-Цеклинска	7	7
11	Љуботињ-Грађанска	8	8
12	Љешанска	9	9
	Свега:	94	94

Број 6.396. Из Канцеларије Статистичког Одсјека Књ. Министарства Унутрашњих Дјела. Цетиње, 24. Јуна 1910. год.

НАРЕДБА

ЗА НОВУ ШКОЛСКУ ГОДИНУ

Пријамни испит

Ученици и ученице, које желе полагати пријамни испит за ступања у ову Гимназију, дужни су се лично пријавити 3. септембра.

На испит ће се пустит само онај ученик-ца, који-а поднесе:
а) школско свједочанство о томе, да је као редован или приватан ђак свршио с најмање добрим успјехом четврти разреда основне школе и да ни у једном предмету нема мању биљешку од *добро*.
б) крштеницу о томе, да није млађи од 10 ни старији од 13 година.

При пријамним испитима тражи се од ученика да знају: из *храшћанске науке*, *српскога језика* и *рачуна* онолико, колико је прописано наставним програмом за четврти разред основне школе.

Разредни испити

Ученици, који су при крају школске године добили право да полагају испит из појединих предмета; или они, који желе да полагају испите из свију предмета, а на то су добили потребно одобрење, дужни су поднијети молбе за то 3. септембра по подне.

Упис

Уписивање ученика у све разреде вршиће се од 4. до 7. септембра закључно. Сваки је ученик дужан да се при упису лично пријави; само у случају доказаног боловања или сметња, које се нијесу могле отклонити, може се ученик писмено пријавити.

На овај упис доћи ће и ученици, који положе пријамни испит.

При упису сваки ученик-ца подноси:
а) пријамни лист, који ће добити у оvd. књижарама или у државној штампарији, а који ће прије уписа сам попунити;
б) свједочанство од прошле године, или с пријамног испита;
в) новац за уписнину и ђаку библиотеку у готову.

Уписнина је за оне, који су положили пријамни испит т. ј. за нове ученике I. разреда четири перпера, а за све остале ученике пет перпера. Сваки ученик полаже двије круне за ђачку књижицу. Ниједан се ученик не може ослободити овог плаћања.

Бр. 275. Из Канцеларије Управе Велике Државне Гимназије, 13. августа, 1910. год. Цетиње.

Школска објава

У почетку наредне 1910/11 школске године отвара се уписивање у I. II. и III. разреду *Богословско-Учитељске Школе* на Цетињу, које ће се извршити 4. 6. и 7. септембра.

Послије одређеног времена неће се ниједан ученик примити, ако не поднесе љекарско увјерење да је био болестан, или ако за упис не добије одобрење од Министарства Просвјете.

Они ученици ове школе, који имају да држе напредне и поновне испите, полагаће их 9. и 10. септембра.

У I. разред примаће се само они ученици, који су свршили најмање четири разреда гимназије и добили за четврти разред исте, уз најмање *врло добро* владање, свједочанство *првога реда*, које не смије бити старије од године дана последије пошљедњег школовања.

При уписивању почетници су дужни лично поднијети: *крштеницу*, *школско свједочанство* и *љекарско увјерење о својем здрављу*, а такође сваки је ученик дужан тачно испунити *пријамни лист* и положити 5 перпера уписнине, ако није државни стипендиста.

Приватисте се не примају. Раније одређено вријеме за уписивање и испите, објављено у 34 броју „Гласа Црногорца“, не важи.

Број 280. Из Канцеларије Ректората Богословско-Учитељске Школе, 7. августа 1910. год. на Цетињу. 3,3

ШКОЛСКА ОБЈАВА

Пријамни и разредни испити у Краљ. Нижој Државној Гимназији у Подгорици почињу 1. септембра о. год. и траје до 4. септембра.

Уписивање ученика-ца у све разреде вршиће се 5. и 6. септембра.

Сваки је ученик-ца дужан да се при упису лично пријави.

При упису сваки ученик-ца подноси:
а) пријамни лист, који ће прије уписа сам попунити;
б) свједочанство од прошле године или с пријамног испита;
в) новац за уписнину.

Уписнина је за оне, који су положили пријамни испит, т. ј. за нове ученике I. разреда четири перпера, а за све остале ученике по пет перпера.

Бр. 121. Из Управе Ниже Државне Гимназије у Подгорици. 18. авг. 1910. г. 1,1